

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobců: **a) M. K.**, zastoupený Mgr. Petrem Fučíkem, advokátem se sídlem Praha 1, Purkyňova 2, **b) MUDr. O. A.**, **c) Ing. P. A.**, **d) Ing. A. M.**, **e) R. K.**, **f) Ing. M. H.**, **g) Ing. J. A.**, **h) F. A.** a **ch) Z. A.**, zastoupení JUDr. Petrem Pečeným, advokátem se sídlem Praha 1, Purkyňova 2, proti žalovanému: **Ministerstvo financí**, se sídlem Praha 1, Letenská 15, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 1. 2019, č. j. 8 Af 19/2014 – 103,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 1. 2019, č. j. 8 Af 19/2014 – 103, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobci podali dne 25. 6. 2012 žádost o náhradu za znárodněný majetek společnosti Franta Anýž, a.s. se sídlem v Praze, a společnosti Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě. Jejich právním předchůdcům byl majetek znárodněn podle zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků (dále jen „zákon č. 114/1948 Sb.“). O žádosti žalobců rozhodl žalovaný rozhodnutím ze dne 15. 2. 2013, č. j. MF-32261/2013-64949/2012, a to tak, že žádost o náhradu za znárodněný majetek společnosti Franta Anýž, a.s. se sídlem v Praze zamítl a řízení o žádosti o náhradu za znárodněný majetek podniku Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě zastavil pro nedostatek pravomoci jak své, tak i jakéhokoliv jiného správního orgánu České republiky. Odkaz na zákonná ustanovení v obou případech ve výroku chybí, v odůvodnění druhého výroku je pak uvedeno, že se řízení zastavuje podle § 66 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

[2] Toto rozhodnutí napadli žalobci rozkladem, který ministr financí rozhodnutím ze dne 16. 5. 2013, č. j. 42563/2013/03-64949/2012, zamítl. Ve vztahu k zastavení řízení přitom konstatoval, že dne 23. 11. 1942 byla společnost Franta Anýž a spol. v Bratislavě zapsána jako reprezentace pro Slovenskou republiku v Bratislavě s hlavním sídlem v Praze. Změnou zápisu ze dne 12. 9. 1946 však bylo zapsáno osamostatnění podniku a společnost byla zapsána pod samostatným názvem Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě. Tato společnost nadále figurovala v seznamu obchodních firem jako samostatný subjekt a účetní jednotka s vlastní hospodářskou soběstačností a vlastním sídlem. Obě zmíněné společnosti tak byly samostatnými subjekty práva. Žalovaný dále konstatoval, že ačkoli v dekretu presidenta republiky č. 100/1945 Sb. ze dne 24. 10. 1945, o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků (dále jen „dekret č. 100/1945 Sb.“) bylo uvedeno Československo, v intencích ústavního zákona č. 541/1992 Sb., o dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku (dále jen „ústavní zákon č. 541/1992 Sb.“) je nezbytné vyřešit otázku, který z nástupnických států je povinen k náhradě. Žalovaný ve věci aplikoval územní princip a to ve vztahu k sídlu podniku a dospěl k závěru shodnému s rozhodnutím vydaným v prvním stupni, že není v pravomoci Ministerstva financí ani jiných orgánů České republiky rozhodovat o náhradě za znárodněný majetek společnosti Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě.

[3] Žalobci následně napadli rozhodnutí o rozkladu žalobou podle části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“). Pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 17. 2. 2014, č. j. 25C 54/2013 - 87, byla žaloba ve vztahu k poskytnutí náhrady za znárodněný majetek společnosti Franta Anýž, a.s. se sídlem v Praze zamítnuta a ve vztahu ke společnosti Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě bylo řízení zastaveno.

[4] Následně žalobci napadli rozhodnutí o rozkladu správní žalobou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), který v záhlaví označeným rozsudkem zrušil rozhodnutí o rozkladu i jemu předcházející rozhodnutí žalovaného v části, v níž bylo řízení zastaveno, a v této části věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Současně přiznal žalobcům náhradu nákladů řízení za uhrazené soudní poplatky a tři úkony právní služby (včetně paušální náhrady hotových výdajů a DPH) ve vztahu ke každému z nich, přičemž u žalobců b) až ch) tuto odměnu podle § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) snížil o 20 %, neboť byli zastupováni tímž advokátem. Celkem tedy přiznal náhradu nákladů řízení ve vztahu k žalobci a) ve výši 15 243 Kč a ve vztahu k žalobcům b) až ch) ve výši 102 988,80 Kč.

[5] K podstatě sporu městský soud úvodem popsal, že ke znárodnění zestátněním podle zákona č. 114/1948 Sb. došlo dne 28. 4. 1948, přičemž k završení znárodněvacího procesu bylo nutné, aby ministr průmyslu vyhlásil s účinky doručení v Úředním listě, které podniky nebo závody byly znárodněny. Rozsah znárodnění pak byl stanoven výměrem ministra průmyslu. Podmínkou pro vyslovení závěru, že určitý majetek podléhal znárodnění podle čl. I zákona č. 114/1948 Sb., přitom bylo právně účinné rozhodnutí ministra průmyslu podle § 4 odst. 7 dekretu presidenta republiky č. 100/1945 Sb., ve znění

pokračování

čl. II zákona č. 114/1948 Sb. Dále městský soud odkázal na § 4 odst. 1 a § 4 odst. 4 písm. b) dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění zákona č. 114/1948 Sb. a uvedl, že podle věty první § 1 odst. 1 tohoto dekretu docházelo ke znárodnění zestátněním podniků taxativně vypočtených pod čísly 1) až 26) uvedeného ustanovení dnem vyhlášení dekretu, tedy 27. 10. 1945 (viz jeho § 36). Odkázal také na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 1996, sp. zn. 3 Cdon 464/96, z nějž se zejména podává, že doplněním čl. II. do zákona č. 114/1948 Sb. mimo jiné došlo k úpravě přechodu vlastnictví na stát v případě, že se podmínky pro znárodnění splnily až po dni jeho účinnosti, tedy po 27. 10. 1945, kdy docházelo k přechodu vlastnictví dnem, který určil ministr průmyslu, na Slovensku po slyšení pověřence průmyslu a obchodu, a vyhlásil jej s účinkem doručení v Úředním listě. Touto novelou byl rovněž doplněn § 4 dekretu, a to tak, že znárodnění nadále podléhal i majetek, jenž tvořil se znárodněným podnikem jeden celek, i když náležel někomu jinému než vlastníkovu podniku (§ 4 odst. 3 a 7 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění čl. II bodu 14 zákona č. 114/1948 Sb.). Z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 1947, sp. zn. 302/46, na nějž městský soud rovněž odkázal, pak vyplývá, že znárodnění se uvedenou novelou rozšířilo na podniky pomocné a ty, které tvoří s podnikem znárodněným nerozlučný hospodářský celek. Toto rozšíření je tedy podmíněno tím, že je tu již podnik znárodněný podle § 1 citovaného dekretu, z čehož však plyne, že splnění předpokladů znárodnění stanovených v § 1 dekretu musí být dáno již u základního podniku, jehož znárodnění se podle jeho § 4 rozšiřuje, a že tedy pro otázku, jsou-li dány předpoklady pro znárodnění podniku základního, podniky a závody uvedené v § 4 odst. 3 nepřicházejí vůbec v úvahu.

[6] Městský soud pak uzavřel, že „žalovaný nevzal v úvahu citovaná zákonná ustanovení a judikaturu vyšších soudů a nevypořádal se správně se skutečnostmi, které nepochybně vyplývají z listinných důkazů. V důsledku neúplných skutkových závěrů pak rovněž věc nesprávně zhodnotil i po právní stránce, přičemž uvedené pochybení se projevilo již v rozhodnutí první instance.“ Dodal, že žalovanému lze přisvědčit, že v důsledku zápisu osamostatnění podniku Franta Anýž a spol. v obchodním rejstříku ke dni 12. 8. 1946 se tento podnik stal samostatnou právnickou osobou. Ke znárodnění zestátněním podniku Franta Anýž a.s. se sídlem v Praze došlo dnem 27. 10. 1945 podle § 1 odst. 1 bodu 6 dekretu č. 100/1945 Sb., přičemž v souladu s čl. II, bod 12 zákona č. 148/1948 Sb. přešel zestátněný majetek žalobců do vlastnictví státu ke dni 27. 6. 1948. Znárodnění tedy podléhal i majetek, jenž tvořil se znárodněným podnikem jeden hospodářský celek, i když náležel někomu jinému než vlastníkovu podniku, a tedy i podnik Franta Anýž a spol. v Bratislavě, ačkoli byl samostatnou právnickou osobou, neboť tvořil s touto společností hospodářský celek. Ministr financí se však v tomto smyslu otázkou znárodnění společnosti Franta Anýž a spol. v Bratislavě nezabýval, proč je nutno jeho rozhodnutí zrušit pro nepřezkoumatelnost. Jelikož nedostatečné zjištění skutkového stavu a absence právních závěrů ve vztahu k citovanému zákonnému ustanovení tíží i rozhodnutí prvoinstanční, městský soud zrušil i je.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalobců

[7] Proti rozsudku městského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), protože má za to, že jak on, tak i ministr financí se

v napadených rozhodnutích vypořádali se všemi námitkami žalobců a jejich rozhodnutí tak nelze označit za nepřezkoumatelná. V kasační stížnosti navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil, věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení a přiznal mu náhradu nákladů řízení.

[8] Stěžovatel v kasační stížnosti jednak namítal, že společnosti Franta Anýž, a.s. se sídlem v Praze a Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě v době znárodnění netvořily jeden hospodářský celek. Oba podniky totiž byly ke dni znárodnění samostatnými právníckými osobami, neboť společnost Franta Anýž a spol. po změně zápisu v seznamu Obchodních firem ze dne 12. 9. 1946 (tedy necelé dva roky před znárodněním pražské společnosti) figurovala jako samostatný subjekt práva, vlastnila podnik s vlastní hospodářskou soběstačností, měla vlastní hlavní sídlo v Bratislavě a byla svébytnou účetní jednotkou. Stěžovatel dále popsal okolnosti, za kterých došlo ke znárodnění bratislavské společnosti, což nastalo až vyhláškou ministra průmyslu č. 1365 ze dne 31. 3. 1950, z důvodu, že mělo jít o podnik, který tvoří se znárodněným podnikem Franta Anýž, a.s. jeden hospodářský celek.

[9] Otázka, zda obě společnosti tvořily jeden hospodářský celek, však z hlediska posouzení pravomoci žalovaného rozhodovat jako správní orgán o předmětné náhradě ve vztahu ke znárodnění podniku v Bratislavě není vůbec významná. Podstatné je, že žalobci požadovali náhradu za nemovitý majetek, který se nyní nachází na území cizího státu, ač původně byl tento majetek na území státu jednoho. Na podkladě čl. 2 ústavního zákona č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské federativní republiky, totiž původní pravomoc České a Slovenské federativní republiky ve věci rozhodovat byla dnem 1. 1. 1993 rozdělena mezi nástupnické státy, a nelze proto bez dalšího konstruovat pravomoc žalovaného. S ohledem na to, že zákon č. 114/1948 Sb., stejně jako dekret č. 100/1945 Sb., znárodněval podniky, nikoli jednotlivé věci v těchto podnicích, je třeba vzít tuto skutečnost v úvahu a při řešení příslušnosti státu k rozhodnutí v projednávané věci vycházet z místa sídla podniku.

[10] Dělbá působnosti se dále promítla i do majetkové sféry. Rozdělení majetku bylo provedeno ústavním zákonem č. 541/1992 Sb. Tento zákon sice neřeší rozdělení povinností, jejichž nositelem byl zanikající stát, avšak v jeho konkrétních ustanoveních se předpokládají i povinnosti a ve výčtu toho, co se považuje za majetek [čl. 2 písm. d)] jsou označena i „jiná majetková práva a závazky náležející České a Slovenské federativní republice“. Citovaný zákon přitom zná dva různé principy dělení majetku - princip územní, který je principem obecným, a princip poměrný, který se použil v případě majetku, který nebylo možné podřadit pod princip územní. Náhrada jde tedy za tím státem, k jehož území se vztahuje znárodněný majetek. Proto není žalovaný oprávněn rozhodnout o té části znárodněného majetku, která se nacházela mimo území dnešní České republiky, a kdyby tak učinil, jednalo by se o nulitní správní akt.

[11] Stěžovatel dále nesouhlasí ani s výší náhrady nákladů, která byla přiznána žalobcům. Podle jeho názoru je nepřiměřená, protože oba advokáti zastupující žalobce působí ve stejné advokátní kanceláři a jejich úkony ve věci jsou duplicitní, až na změnu jména a bydliště. Neakceptovatelná je taktéž skutečnost, že JUDr. Pečený [zástupce žalobců b) až ch)] si v nákladech vyčíslil osmkrát účast na jednání soudu dne 8. 1. 2019,

pokračování

kterého se sám nezúčastnil, neboť dne 7. 1. 2019 udělil substituční plnou moc Mgr. Fučíkovi [zástupci žalobce a)]. Velice nepravděpodobná je i paušální náhrada ve výši 24 x 240 Kč u osmi klientů, a to i s ohledem na skutečnost, že Mgr. Fučík vyúčtoval v téže kauze za jednoho klienta jednu paušální náhradu. Za podstatnou stěžovatel považuje také skutečnost, že meritorní zamítavé rozhodnutí správního orgánu již bylo přezkoumáno soudem podle části páté o. s. ř., přičemž se závěry stěžovatele se soud ztotožnil. Žalobci uplatněné náklady se tak jeví jako vynaložené neúčelně, neboť i v případě, že by soud shledal pravomoc Ministerstva financí ČR nad majetkem cizího státu, nemůže být výsledek správního řízení jiný než v případě majetku společnosti Franta Anýž, a.s.

[12] Závěrem stěžovatel v souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13 a vyhláškou č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu, uplatnil nárok na náhradu nákladů „odvolacího“ řízení ve výši jednoho režijního paušálu ve výši 300 Kč a případných dalších nákladů vzniklých v případě dalšího průběhu řízení.

[13] Žalobci b) až ch) ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedli, že opakovaně argumentovali tím, že společně s podnikem Franta Anýž a.s. byl znárodněn i Franta Anýž a spol. v Bratislavě, který tvořil s podnikem Franta Anýž a.s. jeden hospodářský celek, proto by mělo být o jejich žádosti rozhodnuto jako o celku. Podle žalobců tak městský soud předmětnou právní otázku posoudil správně. Dále poukázali na to, že stěžovatel ke své námitce nepřezkoumatelnosti nepřipojil žádný konkrétní argument, proto pouze konstatovali, že podle jejich názoru je napadený rozsudek srozumitelný a přezkoumatelný. Co se týče nesouhlasu stěžovatele s výší přiznaných nákladů řízení, žalobci a) až ch) uvedli, že se svými právními zástupci strávili dlouhé hodiny v archivech a k zahájení řízení přistoupili z důvodu slibu svým předkům, kteří danou nespravedlnost celý svůj život těžce nesli. Žalobu ve správním soudnictví pak podali v důsledku pravomocného rozhodnutí o jejich nároku v jiných řízeních. Žalobci se proto ohradili vůči dehonestujícím obviněním stěžovatele, že je řízení vedeno pouze za účelem zisku advokátní kanceláře. Náklady byly podle jejich názoru vyčísleny a přiznány zcela v souladu s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Žalobci b) až ch) proto navrhli, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

[14] Žalobce a) se v plném rozsahu připojil k vyjádření podanému zbylými žalobci, s jejichž argumentací souhlasí. Rovněž navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[15] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu námitek uplatněných v podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených z úřední povinnosti pak přihlédl k vadám, které mohly mít za následek nezákonné rozhodnutí (§ 109 odst. 4 věta za středníkem s. ř. s.) a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, byť zčásti z jiných důvodů, než jaké namítal stěžovatel.

[16] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], neboť se jedná o vadu svojí povahou tak závažnou, že by ji musel zohlednit z úřední povinnosti i bez návrhu stěžovatele (§ 109 odst. 3 věta před středníkem s. ř. s.). Teprve je-li napadené rozhodnutí vyhodnoceno jako přezkoumatelné, může se soud zabývat dalšími stížnostními námitkami (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. j. 3 As 6/2004 - 105, publ. pod č. 617/2005 Sb. NSS).

[17] Stěžovatel v tomto směru namítal, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů. Tyto své námitky však následně nijak neupřesnil. Nejvyšší správní soud má za to, že z odůvodnění napadeného rozsudku je bez potíží seznatelné, z jakých důvodů městský soud napadená správní rozhodnutí zrušil a jaké skutečnosti považoval za rozhodné a prokázané. Napadené rozhodnutí není v žádné své části ani nesrozumitelné. Také rozsah odůvodnění napadeného rozsudku považuje Nejvyšší správní soud, vzhledem k důvodům, které městský soud ke zrušení napadených rozhodnutí vedly, za dostačující.

[18] Nejvyšší správní soud tedy neshledal, že by byl rozsudek městského soudu zatížen vadou nepřezkoumatelnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Přistoupil proto k hodnocení podstaty projednávané věci.

[19] Mezi účastníky řízení není sporný skutkový stav. Ze správního spisu vyplývá, že akciová společnost Franta Anýž a.s. byla založena dne 14. 11. 1944, přičemž původní firma založená X v roce 1901 vlastnila mimo jiné obchodní pobočku v Bratislavě. Podle výpisu z obchodního rejstříku vedeného Okresním soudem v Bratislavě bylo však ke dni 12. 8. 1946 zapsáno osamostatnění bratislavského podniku Franta Anýž a spol. a vymazáno předchozí označení firmy, způsob zastupování a poznámka: „*tuzemský závod cizozemského podniku v Praze*“. Na firmu Franta Anýž a.s. se sídlem v Praze pak byla dne 1. 3. 1948 uvalena národní správa. Vyhláškou ministra průmyslu ze dne 27. 6. 1948, uveřejněnou pod č. 1254 v Úředním listu I. částka 126/1948, byl podnik znárodněn a vyhláškou ministra průmyslu ze dne 28. 6. 1948 o zřízení Závodů umělecké kovovýroby národního podniku byl určen název podniku (znění firmy), předmět jejího podnikání a její sídlo. Pod bodem F vyhlášky pak podle § 12 odst. 1 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění čl. II. zákona č. 114/1948 Sb. byla vedle dalších společnost Franta Anýž a.s. ke dni 1. 1. 1948 začleněna do majetkové podstaty Závodů umělecké kovovýroby, národního podniku. Ze správního spisu se dále podává, že Československé závody lehkého kovoprůmyslu dne 10. 1. 1950 sdělily Ministerstvu průmyslu, že slovenský závod firmy Anýž byl zřízen ve formě veřejné obchodní společnosti, jednalo se o rodinný podnik Anýžů, bratislavský závod byl reprezentací pražské firmy. Proto se jedná o závod, který tvoří se znárodněným pražským podnikem hospodářský celek. Při znárodnění pražského závodu nebyl bratislavský pobočný závod pojat do znárodnění proto, že během okupace v důsledku vytvoření Slovenského státu byl z podstaty pražského závodu vyňat. Dne 16. 2. 1950 sdělilo Ministerstvo vnitřního obchodu k dotazu Ministerstva průmyslu, že firma F. Anýž Bratislava nebyla ani znárodněna, ani začleněna. Vyhláškou ministra průmyslu ze dne 31. 3. 1950 byl proto znárodněn také podnik Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě, a to

pokračování

podle § 4 odst. 4 písm. b) zákona č. 114/1948 Sb. společně s firmou Franta Anýž, a.s. se sídlem v Praze, neboť s ní tvořil jeden hospodářský celek.

[20] Stěžovatel řízení o žádosti žalobců o náhradu za znárodněnou společnost Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě zastavil. V usnesení zvláštního senátu, zřízeného podle zákona č. 131/2001 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 20. 9. 2007, č. j. Konf 22/2006 – 8, je přitom konstatováno, že „posoudit zákonnost odmítnutí správní jurisdikce přísluší vždy správnímu soudu; i v případě, kdy se správní orgán odmítl zabývat věcí vyplývající ze soukromoprávních vztahů [...]. Pravomoc soudu v občanském soudním řízení bude založena až tehdy, kdy správní orgán rozhodne věcně o sporu nebo o jiné právní věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů.“ Přezkum zákonnosti postupu stěžovatele v té části rozhodnutí, ve které bylo řízení o žádosti žalobců zastaveno, tedy náleží správnímu soudu.

[21] Stěžovatel odůvodnil zastavení řízení v části, která se týkala nároku žalobců na náhradu za znárodněnou společnost se sídlem na Slovensku, skutečností, že v důsledku zániku České a Slovenské Federativní Republiky přešla dnem 1. 1. 1993 působnost tohoto státu na nově vzniknuvší Českou republiku a Slovenskou republiku (čl. 1 a 2 ústavního zákona č. 542/1992 Sb.). Současně došlo také k dělení majetku a závazků a jejich přechodu na tyto nástupnické státy, přičemž při řešení otázky, za kterým nástupnickým státem jde náhrada za znárodněný majetek, je třeba aplikovat územní princip ve smyslu čl. 2 písm. a) ústavního zákona č. 542/1992 Sb. a řídit se sídlem znárodněného podniku. Stěžovatel tak dospěl k závěru, že o náhradě za znárodněný podnik Franta Anýž a spol. se sídlem v Bratislavě je oprávněn rozhodnout pouze příslušný orgán Slovenské republiky. Z uvedeného důvodu řízení o žádosti v této části zastavil podle § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu pro nedostatek pravomoci.

[22] Nejvyšší správní soud však po posouzení věci má za to, že tento procesní postup stěžovatele není správný. Je totiž třeba zdůraznit, že předmětem správního řízení vedeného stěžovatelem je posouzení nároku na náhradu za znárodněný majetek. Orgánem věcně příslušným k posuzování žádostí o přiznání náhrady za znárodněný majetek je Ministerstvo financí, to rovněž disponuje pravomocí o takové náhradě rozhodnout. O jeho nedostatek pravomoci se tedy z povahy věci vůbec nemůže jednat. Dovozuje-li přitom stěžovatel, že o žádosti týkající se náhrady za znárodněný majetek na Slovensku nemůže vydat meritorní rozhodnutí (a ani žádný jiný správní orgán v České republice), neboť za daných skutkových okolností jsou k přiznání náhrady příslušné orgány Slovenské republiky, nebyla by tato skutečnost, pokud by soud přisvědčil uvedenému názoru, důvodem k zastavení řízení, ale bylo by na místě v této části žádost podle § 43 odst. 1 písm. b) správního řádu pro nedostatek věcné příslušnosti odložit. Nejvyšší správní soud však názor prezentovaný stěžovatelem nesdílí. Není totiž vůbec podstatné, zda lze nebo nelze v současné době ve Slovenské republice uplatnit nárok na náhradu za znárodněný majetek, ale v jakém rozsahu umožňují české vnitrostátní předpisy náhradu přiznat. Nejedná se tedy primárně o otázku kompetencí (konkrétně vymezení územní působnosti správního orgánu), ale o otázku hmotně-právní úpravy nároku. Za této situace jsou možnosti vydání svojí povahou procesního rozhodnutí, eventuálně použití procesní formy výroku bez dalšího velmi omezeny, až prakticky vyloučeny.

[23] Nejvyšší správní soud má především za to, že řízení o žádosti o přiznání náhrady za znárodněný majetek nelze zastavit s odkazem na § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu, jak učinil žalovaný, neboť o žádost spadající pod toto ustanovení se v projednávané věci v žádném případě nejedná. Za žádost zjevně právně nepřipustnou lze totiž považovat jen takovou, z níž je na první pohled zřejmé, že jí nelze vyhovět. To především znamená, že tato nepřipustnost musí být patrna již ze samotné žádosti, nikoliv teprve z výsledků dalšího dokazování, zjišťování či sofistikovanych právních úvah. V projednávané věci však žalobci uplatnili nárok, jehož mohou být nositeli, stěžovatel je orgánem věcně příslušným o uplatněném nároku rozhodnout a výsledek řízení je závislý na posouzení skutkového stavu a výkladu konkrétních ustanovení zákona, neboť apriorně není vyloučeno, aby zákon (na rozdíl např. od vydání věci) umožňoval přiznat náhradu i za majetek znárodněný či jinak pozbytý v cizině (viz např. zákon č. 42/1958 Sb. a navazující z. č. 212/2009 Sb.). Z výše uvedeného je zřejmé, že posouzení otázky přiznání náhrady za znárodněný majetek je v daném případě složitou otázkou skutkovou i právní a výše uvedené ustanovení § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu zde nelze aplikovat.

[24] Vzhledem k tomu, že v projednávané věci nenabízí správní řád žádné procesní řešení nastalé situace, bylo povinností stěžovatele rozhodnout o žádosti meritorní formou rozhodnutí a měl-li po posouzení věci za to, že nárok na náhradu za znárodněný majetek na Slovensku nelze přiznat, měl žádost zamítnout.

[25] Městský soud tak sice dospěl ke správnému závěru, že je třeba žalobou napadené rozhodnutí o rozkladu i jemu předcházející prvostupňové rozhodnutí v napadeném rozsahu zrušit, nicméně tento závěr učinil na podkladě chybné úvahy, která vyústila v nesprávný právní názor, jímž stěžovatele pro další řízení zavázal. K tomu je nutno zdůraznit, že ve smyslu výše citovaného usnesení zvláštního senátu pro rozhodování kompetenčních sporů ze dne 20. 9. 2007 č. j. Konf 22/2006 – 8 není úkolem správního soudu v případě přezkoumání rozhodnutí, kterým se správní orgán rozhodoval ve věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů, posuzovat podstatu věci, ale postihovat pouze tzv. odepření spravedlnosti v oblasti procesní. Ratio decidendi napadeného rozsudku městského soudu, který napadená rozhodnutí zrušil z toho důvodu, že se stěžovatel nezabýval některými aspekty soukromoprávního sporu (zda tvoří znárodněné podniky Franta Anýž a.s. a Franta Anýž a spol. hospodářský celek, či nikoli), tak překročilo vymezený rámec soudního přezkumu. Úkolem městského soudu v projednávané věci totiž bylo posoudit toliko správnost procesního postupu stěžovatele, který řízení o žádosti v části týkající se znárodněného podniku na Slovensku zastavil, nikoliv zabývat se skutečnostmi rozhodnými pro posouzení věci samé. K této vadě přihlédl Nejvyšší správní soud, jak bylo již naznačeno v bodu 15 tohoto rozsudku, z úřední povinnosti. V souvislosti s touto vadou musí také přisvědčit stěžovateli, že pro řešení sporné právní otázky (jakou formu rozhodnutí, eventuálně výroku rozhodnutí, měl za daných okolností použít), není posouzení vztahu obou podniků podstatné.

[26] Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s., věty první před středníkem zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. V něm je městský soud v meritu věci vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 4. s. ř. s.) vysloveným v bodech 22 - 24 tohoto rozsudku.

pokračování

[27] Nejvyšší správní soud se zabýval také námitkou stěžovatele, týkající se nákladů řízení přiznaných městským soudem žalobcům. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobci jsou účastníky řízení s vlastními nároky, však musí uzavřít, že postup městského soudu při určování výše náhrady nákladů za účast na jednání byl zákonný. Byť se výše přiznané náhrady nákladů řízení může zdát přemrštěná, zejména ve světle postupu zástupce žalobců b) až ch), vypočetl městský soud tuto náhradu v souladu s úpravou obsaženou v advokátním tarifu. Za pravdu je však třeba dát stěžovateli v otázce přiznání paušální náhrady, kde v případě žalobců b) až ch) měla být místo částky 24 x 240 Kč přiznána částka 3 x 300 Kč. K případné aplikaci § 60 odst. 7 s. ř. s. ohledně celkové výše nákladů se městský soud nijak nevyjádřil, tento postup může zvážit v průběhu dalšího řízení při opětovném rozhodování o nákladech. Také tento právní názor je ve smyslu § 110 odst. 4 s. ř. s. pro další řízení závazný.

[28] Jelikož Nejvyšší správní soud zrušil rozhodnutí městského soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení, v novém rozhodnutí městský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 14. dubna 2021

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu